

Dokumentation från dialogcafé vid Mötesplats om språk, demokrati och hälsa

Projekt Värmland läser
29 oktober 2019

FRÅGA 1

Hur vill ni beskriva förutsättningarna för en levande demokrati?

- Fred
- Okorrumpert
- Jämlikhet
- Utbildning – bildning
- Primära behov är tillgodosedda (mat, skydd, trygghet m fl)
- Infrastruktur – kommunikation
- Rättssäkerhet
- Yttrandefrihet
- Åsiktsfrihet
- Tillgänglighet
- Vilja till engagemang
- KASAM – Hälsa
- Social gemenskap
- Kunskap
- Mötesplatser
- Tillit
- Perspektiv
- Att möjlighet finns att kunna påverka
- Tillgång till språk och kommunikation
- Läroplanerna behöver ses över gällande inriktning på skolprocessen mot kritiskt tänkande, identitetsskapande
- Lyfta fram folkbildningens arbete
- Frihet under ansvar
- Respekt för mänskliga rättigheter – skyldigheter
- Ordets möjligheter. Tal och skrift.
- Kritiskt förhållningssätt
- **Det goda samtalet!**
- Mötesplatser och speakers corner
- Öppenhet
- Vi lever i ett rättssamhälle
- Medborgardialog
- Ett levande språk i både tal och skrift
- Alla blir respekterade utifrån sina språkliga förmågor och funktionsvariationer
- Kunskap i botten
- Deltagande utifrån sina förutsättningar
- Faktabaserad kunskap
- Vilja att försöka förstå
- Medborgarna äger ett gemensamt språk
- Medborgarna kan och vill läsa, skriva, tala och lyssna
- Yttrandefrihet kombinerad med respekt för andra

- Lagar som säkrar trygghet
- Tillgång till fri media
- Politiskt och religiöst neutral skola
- Mötesplats
- Att grundläggande behov är tillfredsställda
- Stärka människors framtidstro
- Öppenhet på alla nivåer
- Möjlighet till deltagande
- Aktiva civilsamhälle
- Tillgång till "språket"
- Utbildning (likvärdig)
- Minskade sociala klyftor
- Språket
- Tillit
- Olika forum och olika uttrycksmedel
- Bekräftelse och tillhörighet
- Resurser
- Rätten till kunskap
- Alla möjligheter att bestämma
- De som inte är frälsta ... Hur når vi dem?
- Alla människors lika värde och rättigheter
- Hur kan vi minska "glappet". Gå från utanförskap till innanförskap
- Kunskap
- Deltagande
- Närhet
- KASAM
- Jämlikhet
- Öppenhet
- Ekonomi
- Alla ska ges möjligheter att delta utifrån sina förutsättningar
- I skolan – lär barnen att göra sin röst hörd, både i tal och skrift. Lär barnen att ta in andras tal och skrift
- Engagerade människor
- Våga använda sin röst
- Respektera andras åsikter
- Att alla förstår/ges möjlighet att förstå information
- Arenor där man kan säga sin åsikt, ex via medborgardialog
- Stärka människors identitet och självförtroende så att man vågar säga vad man tycker
- Plats för samtal – Kaffe och fika är viktigt!
- Inkluderande
- Möjliggöra tid och utrymme
- Skola och utbildning
- Samarbete mellan olika samhällsgrupper: att göra tillsammans, BÖRJA TIDIGT
- Uppmuntra engagemang, inte ta för givet

- ”psykisk” friskvårdspeng är minst lika viktig som fysisk
- Alla kan läsa och skriva
- Alla måste veta vad en demokrati är
- Både rättigheter och skyldigheter
- Ansvar och engagemang
- Acceptera olikheter
- Våga stå för det man tycker
- Våga ändra sig
- Vara delaktig i demokratin
- Vara med i den ”nära demokratin”
- Ha språket
- Tillåtande miljö
- Forum för deltagande
- Vilja delta
- Se resultat
- Ha tillräckliga kunskaper
- Ge förutsättningar för att våga delta
- Olika sammanhang (skola, hem, föreningar)
- Jämlikhet och medskapande
- Respekt för olikheter
- Att lyssna på varandra
- Delaktighet
- Intresse
- Ansvarskänsla
- Samhörighet
- Inkluderande perspektiv
- Skrivandet som ett redskap för att uttrycka sig, språk
- Språk som kan dämpa konflikter
- Del i ett större sammanhang
- Möjligheter att få information och kunna delta
- Tillgängliggöra för information och samtal
- Ömsesidigt lärande och förståelse

Delaktighet, hur skapas det?

- Samtala, studiecirkel, bildning
- Lyhörd
- Inbegriper, inkluderar alla utifrån förutsättning.
- Reflektera över sig själv. Mötesplatser skapas
- Våga ta plats
- Respekt
- Nyfikenhet
- Språkbruk.
- Tillit ska förtjänas

FRÅGA 2

Vilka är era reflektioner om kopplingarna mellan läsning, språk och hälsa?

- Allt hänger ihop, de är beroende av varandra
- Språk – läsning ger möjlighet till en god hälsa genom kunskapsinhämtning av det som är relevant
- Lägre utbildningsnivå ger kortare medellivslängd
- Tillgång till språket ger en trygghet och ökar möjligheten till att bli en god läsare – och vice versa
- Läsning främjar språket så då blir ett verktyg för att uttrycka sig, vilket gynnar den psykiska hälsan
- Insikt i andras livsvillkor
- Delaktighet och tillhörighet
- Undervärderad
- Förutsättning
- Påverkansmöjlighet
- Delaktighet
- Egen makt
- Må bra av att läsa/skriva
- För att koppla av från vardagens hets – flykten är viktig!
- Finns en starkkoppling mellan läsa- språk- hälsa. Positivt och negativt.
- Språk och läsning leder till egen makt/förhoppningsvis till bättre hälsa
- Förstår jag språket så inkluderas jag i samhället vilket skapar trygghet
- Skrämmande att vi låter klyftorna öka mellan klasser
- Sociala förhållanden måste få högre status/viktigare än siffror och ören
- Samhällets uppdelningar ger oss inte samma förutsättningar
- Utbildning hör ihop med hälsa, finns tydliga samband
- Våra värderingar präglar
- Vi behöver språket för att kommunicera, det likvärdiga utbudet måste anpassas efter behovet
- Synsätt som är att vi behandlar människor olika skapar ett icke demokratiskt samhälle
- Att läsa och skriva är en förutsättning för utveckling
- Berättelser för att nå insikter/mognad
- Läsning/språk – en förutsättning för inkludering – hälsa
- Anlita Solveig Vidarsdotter ”läsning, glesbygd och män)
- Bra språk av läsning
- Systematiskt tänkande gynnas av att ha språket med sig
- Förmåga att ta till sig ny information
- Språket stärker förmågor – KASAM
- Språk – läsning – kunskap – fler möjligheter till olika yrken – bättre ekonomi – hälsa
- Skönlitterär läsning ger ett nyanserat språk – vidgat tänkande perspektiv, empati m m förstå sig själv

- Läsning kan i sig vara terapeutiskt och bidra till hälsa
- Läsning kräver koncentration och ro
- Låg kunskapsnivå leder till sämre psykisk och fysisk hälsa
- Läsning ger ett "innanförskap"
- Läsning av skönlitteratur ger empati, inlevelse, igenkänning. Förståelse för andra.
- För vila och självinsikt
- De rätta verktygen behövs
- Språk är viktigt för att uttrycka sig
- Språk för välmående och hälsa
- Process för att kunna uttrycka sig
- Att skriva sig till hälsa
- Reflektera över sitt mående
- Allt hänger ihop
- Identifiera sig med andra
- Vi formas av språket, läsningen och hälsan
- Digitaliseringen har påverkat hälsan och skrivandet och språket negativt
- Om man inte förstår språket blir man frustrerad och mår inte bra
- Utanförskap, oro och otrygghet när man inte kan ta till sig språket
- Ohälsa påverkar samhällsekonomin. Hur ska vi göra?
- De som är mest verbala kan skriva en skrivelse för att påverka t ex nedläggning av glesbygdsskolor.
- Demokrati – hälsa – demokrati
- Hälsa – bättre socioekonomiska förutsättningar
- Skolframgång
- Positiva förebilder
- Pratamed barnen inte bara till
- Gonattsaga
- Läsning, + språk på "rätt nivå, + biblioterapi, + läsning förebygger ohälsa
- Språk, + undervisning på modersmål
- Hälsa + viktigt med godkända betyg
- **Att kunna sätta ord på sitt liv**
- Exkluderande när skrivandet fokuserar på "rätt och fel"
- För mycket fokus på läsande i jämförelse med skrivande i skolan
- Allt hänger ihop - Utan läsning är det svårare att delta – har man inget språk kan man inte delta. Kan man inte delta mår man dåligt...
- Maskulina normer kopplat till våld och psykisk ohälsa
- Brist på samtal om sina känslor och uttrycka andra känslor än vrede
- Frihet
- Dela sina problem via en karaktär
- Felaktighet
- Behov av att uttrycka sig
- Annan form av läsning idag, vilket kan ge oss sämre hälsa
- Självförtroende
- Växer

- Självkänsla
- Tänkande
- Egenmakt
- Skapa ett tidigt sammanhang
- Identitetsstärkande
- Generationsöverskridande kulturaktiviteter
- Läsande gubbe/tant – äldre läser för yngre
- Finna rötter via böcker
- Läsning, språk och hälsa hör ihop
- Hög utbildning gör att man har makt
- Nationalekonomiskt perspektiv – viktigt
- Språk + läsning= hälsa
- Tidiga insatser – ger resultat
- Kunna läsa texter som påverkar ens hälsa konkret. T ex bipacksedel eller varningstexter
- Bygga ordförråd
- Kunna följa med och påverka frågor som rör en själv
- Källkritik
- Avslappande
- Hälsosamt lärande
- Skolan som en grund för självkänsla
- Delaktighet i alla sammanhang
- Identitetsskapande
- Språk, makt, hälsa, rikedom

Fråga 3

**Medskapande samhällen som syftar till innanförskap och tillit skapar vi tillsammans.
- vilka fortsatta steg skulle vi kunna ta gemensamt och var och en?**

- Ge alla ett språk
- Vem känner sig utanför? Inte behövd...
- Höga förväntningar på allas utveckling och delaktighet
- Våga vara nyfikna, vara en del av en förändring
- Öppna sina egna ögon, se något nytt...
- Öva upp förmågan att debattera/argumentera och samtal. Utan fula påhopp och personangrepp
- Skapa förutsättningar för fri åsiktsbildning
- Var intresserad av andras argument
- Skapa inkluderande miljöer genom vuxenansvar, genom att leva demokratin (våra handlingar)

- Arbeta förebyggande genom att ha kunskap, reflektera över sig själv, situationer o s v
- Spegla och synliggöra mångfald i det som görs, i de val vi gör
- Att tänka interkulturellt – ta tillvara allas erfarenheter b l a
- Arbeta för och skapa sunda relationer
- Att det finns öppna mötesplatser där alla får vara. Fysiska!
- Samverkan över professioner.
- Inom kommunen tänka på alla orter: satsa på glesbygdssorterna
- Killar och tjejer: mer killar i vården o s v. Kön fördelningen – det finns vinster att göra
- Bryta mönster
- Innanförskap, läsande förebilder – både män och kvinnor.
- Nya svenskar/integration; hitta nya sätt.
- Att varje individ får vara medskapande, alla är lika viktiga – samma nivå
- Att fråga målgruppen – dialog
- Att våga – inge förtroende och tillit
- Delaktighet
- Att ta alla på allvar, oavsett ålder m m.
- Bidra till att rasera osynliga gränser genom att våga kommunicera och mötas. T ex göra medvetna klassrumsplaceringar i skolan
- Information på olika språk behövs i större utsträckning i många sammanhang
- Ta reda på vad det som upplever sig leva i utanförskap behöver
- Organiserade mötesplatser
- Aktiviteter skapa möten t ex kultur, konst, sport, fritidsgårdar
- Kombinerade t ex sport- och läsläger på loven
- Skapa mötesplatser för att dela erfarenheter och åsikter, men också för en gemensam kunskapsbas
- Att ”tvingas” lyssna – att lära sig lyssna!
- Skilja på att vara godkänd i skolan och att duga
- Allas rätt till språk (begrepp)
- Att bli lyssnad på
- Samhällsansvar och familjeansvar och inte bara skolansvar
- Inte stänga ute med onödigt krångligt språk
- Underkänd i skolan – slår ut tidigt
- Inte så snäva normer/krav för att höra till
- Motverka jämförelser och mätande
- Skapa rum för samtal även med dem man inte känner
- Nyfikenhet i stället för skam
- Samverkan mellan olika professioner och förvaltningar. Ex Göteborg, staden där vi läser för våra barn
- Statushöjning av läsning
- På det individuella planer; förbättra förutsättningar för språkutveckling hos de närstående, inklusive självet
- Dialog, vi behöver prata med varandra i alla sammanhang

- Göra saker tillsammans – ”uppdrag” skapar innanförskap
  - Vara ”ambassadör”, delaktiggöra omgivningarna
  - Vara ödmjuk inför mina okunskaper för att släppa in alla andra
  - Det fria skolvalet bör slopas! Detta för att öka tilliten.
  - Skapa innovationsgrupper
  - Mötas generationsöverskridande, fysiska möten
  - Glesbygdsgemenskap kan vara starkare, utveckla glesbygdsliknande sammanhang
  - Äldreboende + dagis. Respekt och delaktighet ex ”mer digitalt”
  - Det goda samtalet
  - Medborgarlön
  - Att gemensamt ”knyta ihop” SAMVERKA utifrån våra olika yrkeskategorier
  - Samverkan, gränsöverskridande
  - Biblioteken fortsätter att ta ansvaret för digital delaktighet
  - Fortsätta jobba med demokratiska värden i skolan
  - Samhället borde kompensera för de olika socioekonomiska klyftor som existerar
  - Riktade insatser inom t ex läsning
  - MASSOR på olika nivåer
  - Ökad samverkan (stick together)
  - Demokratiuppdraget: inte bara på individnivå – fler samtal i grupp
  - Fler grupprocesser
  - Bygga underifrån
  - Får individer att känna att de kan vara med och förändra
  - På individnivå, alla kan bidra!
    - Öppna sitt hem
    - Tilltal
    - Föräldraroll
    - Lärarroll
    - Bibliotekarie
    - M fl
- } Se och bekräfta!
- Medborgardialog – skapar tillit
  - Ge möjlighet för engagerade människor/civilsamhället att ta ansvar
  - Tillåta, lyssna in, synvänder
  - Bokcirkel
  - Språkcafé
  - Skolans kompensatoriska uppdrag
  - Tidningar i skolan och hemma